

Measuring the Dimensions of Urban Development Strategy with Sustainable Development Approach, Case Study: Kashan City

Younes Gholami*¹, Kamran Dolatari².

1- Assistant Professor Department of Geography and Urban Planning, Kashan University, Kashan, Iran

2- M.A. of Geography and Urban Planning, Kashan University, Kashan, Iran

Received: 23 January 2022

Accepted: 07 May 2022

Extended Abstract

Introduction

Cities as living and dynamic systems are constantly undergoing physical, social, economic, cultural and environmental changes. Undoubtedly, these continuous changes require a comprehensive program. In Iran, for many years, the majority of urban projects and plans due to their physical perspective as well as their static and traditional and inflexibility and most importantly the lack of participation of urban stakeholders in practice have faced many problems such that city managers and policymakers are not able to respond to the current and future needs of cities. Therefore, due to the increasing population growth of cities and the consequent increase in problems and issues arising from urbanization in large economic, social, cultural and environmental dimensions, the need to move from a comprehensive urban planning model to strategic planning for sustainable urban development is felt more than ever. The disintegration of the urban system and the specific problems of modern urban life, has highlighted the need for comprehensive attention to strategies and beneficial solutions to optimize the lives of urban residents. In the meantime, having a stable and ideal city is perhaps the most important human need. Urban development strategy is a new approach that was adopted by the World Bank and the Coalition of Cities to promote urban sustainable development, poverty reduction and the excellence of human societies. This view is based on the four indicators of good governance, banking, competitiveness and livability. The present article tries to evaluate the above indicators in Kashan city and measure its compliance with CDS principles.

Methodology

The present study is an applied research in terms of purpose and descriptive-analytical in the aspect of method. The theoretical framework of the research has been done using the library method and reviewing the relevant literature. Preliminary information and data were collected for field analysis through a researcher-made questionnaire. The statistical population in this study included all citizens, managers and officials of Kashan urban area. The results of each test are presented separately in the tables. The indicators were classified and evaluated using a five-point Likert scale. To evaluate the validity of the questionnaire, face validity and experts' opinions were used and to evaluate the reliability of the research tool, the pre-test method and Cronbach's alpha coefficient were exerted. The Cronbach's alpha coefficient of the questionnaire was calculated to be 0.898, which indicates the appropriate and acceptable

* . Corresponding Author (Email: yonesgholami@kashanu.ac.ir)

Copyright © 2022 Journal of Sustainable City. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution- noncommercial 4.0 International License which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages provided the original work is properly cited.

reliability of the questionnaire tool. Sample power software was used to determine the sample size, which was estimated to be 160 people considering the alpha of 0.05, confidence level of 0.95 and one-way test. The collected data were analyzed through questionnaire using AMOS software and statistical analysis methods such as one-sample t-test in SPSS software.

Results and discussion

The present study has been written to evaluate and measure the dimensions of urban development strategy based on its four principles, in this regard, four hypotheses were examined. The first hypothesis analyzed the dimensions of good urban governance in Kashan, which due to the low average of the indicators (2.26) of the standard value of number (3) indicates the poor condition of Kashan in terms of governance dimensions and the first hypothesis of the study was confirmed. The second hypothesis evaluates the competitiveness index about the urban development strategy and according to the comparison with a significant level at the alpha level of 5%, the results indicate the undesirable situation of this index with an average (2.58) and the second hypothesis is confirmed. The third hypothesis of being a banking indicator in Kashan city, evaluated and analyzed by the contract, the results of the average T-test of a single sample of research showed that this indicator is not in an acceptable condition with an average (2.91) and is estimated poorly. That is, the undesirability of Kashan city in terms of banking dimensions is confirmed. The fourth hypothesis of the research was the analysis of the livable or livable city index of the contract. The results of the one-sample t-test showed that according to the significance level (sig) and its comparison with the 95% confidence level and the possible error value of 5%, the viability item with an average (2.65) is in undesirable conditions and the fourth hypothesis of the research, i.e. the weakness of this dimension the urban development strategy was proved in Kashan. In general, the results of one-sample t-test of the average of the four mentioned indicators are equal to 2.6 and are less than the mean value (number 3), which indicates the poor condition of the four principles of urban development strategy in Kashan.

Conclusion

The results of the second-order factor model showed that the livability factor had the highest factor load with a value of 0.98 and then the competitive factor with a factor load of 0.91 is in the second place and two factors of banking and governance ones with regression weights of 0.76 and 0.72 are in the third and fourth positions, respectively. The present study is consistent with the article by Ali Akbari and Kamasi (2015) which have evaluated the indicators of urban development strategy in Kermanshah because the results showed that the city of Kermanshah in terms of indicators of urban development strategy (competitiveness, banking, good governance, livability) is in undesirable situation. Another study that has been conducted by Salimi et al. (2017), was found that the city of Kazerun is weak and unsuitable in terms of urban development strategy indicators (banking, competitiveness, livability) and only the governance index is relatively appropriate which is consistent with the present study. Also, another study that has been conducted by Seyahi et al. (2017) in the central part of Ahvaz, was found that the average of all indicators of urban development strategy in Ahvaz is undesirable, which is consistent with the present study. Finally, after a comparative comparison of this study with the results of Shokohi et al.'s (2015) research, it was found that the situation of urban development strategy indicators in Birjand, is in a relatively desirable situation that is not consistent with the present study.

Keywords: Urban Development Strategy, Principles of CDS, Sustainable Development, Structural Modeling, Kashan.

سنجش ابعاد استراتژی توسعه شهری با رویکرد توسعه پایدار مطالعه موردی: شهر کاشان

یونس غلامی^۱ - استادیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران
کامران دولتیاریان - کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۲/۱۷

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۱/۰۳

چکیده

گسیختگی نظام شهرنشینی و مشکلات خاص زندگی شهری مدرن، ضرورت توجه همه‌جانبه به راهبردها و راه‌حل‌های سودمند برای بهینه‌سازی زندگی ساکنان شهرها را روشن ساخته است. در این میان داشتن شهری پایدار و آرمانی شاید مهم‌ترین نیاز بشر امروزی است. استراتژی توسعه شهری رویکردی نوین از طرف بانک جهانی و سازمان ائتلاف شهرها، به‌منظور توسعه پایدار شهری، کاهش فقر و تعالی جوامع انسانی متداول شد. این دیدگاه بر چهار شاخص حکمروایی خوب، بانکی بودن، رقابتی بودن و قابل زندگی بودن استوار است. مقاله حاضر می‌کوشد شاخص‌های فوق را در شهر کاشان ارزیابی و انطباق‌پذیری این شهر را با اصول CDS سنجش کند. پژوهش حاضر توصیفی - تحلیلی و دارای ماهیتی کاربردی می‌باشد. حجم نمونه با استفاده از نرم‌افزار Sample Power، ۱۶۰ پرسش‌نامه برآورد گردید. طبقه‌بندی و ارزش‌دهی شاخص‌ها با استفاده از طیف پنج‌گزینه‌ای لیکرت صورت گرفته است و قلمرو زمانی تهیه داده‌ها را می‌توان مربوط به سال ۱۳۹۸ دانست. تهیه نقشه‌های موردنیاز نیز با استفاده از نرم‌افزار ArcGIS انجام شده است. برای تجزیه و تحلیل توصیفی و استنباطی داده‌ها از آزمون آماری T-Test در نرم‌افزار SPSS و جهت تبیین و مدل‌سازی اثرات نیز از مدل‌سازی معادلات ساختاری در نرم‌افزار AMOS استفاده شد. نتایج حاصل از آزمون T تک نمونه‌ای نشان داد که میانگین شاخص‌های حکمروایی خوب، رقابتی بودن، بانکی بودن، قابل زندگی بودن به ترتیب ۲/۲۶، ۲/۵۸، ۲/۹۱، ۲/۶۵ می‌باشند و با مقدار حد وسط فاصله‌دارند و ضعیف برآورد می‌شوند. تحلیل یافته‌های منتج از مدل‌سازی معادلات ساختاری بیانگر این است که مقدار وزن رگرسیونی شاخص RMSEA برابر با (۰/۵۹) است که نشان‌دهنده برازش خوب مدل می‌باشد. همچنین تحلیل نتایج حاصل از مدل‌سازی نشان داد از میان ابعاد موردسنجش بُعد قابل زندگی بودن بیشترین بار عاملی را با وزن رگرسیونی (۰/۹۸) و مقدار خطای (۰/۰۰۰) به خود اختصاص داده است.

واژگان کلیدی: استراتژی توسعه شهری، اصول (CDS)، توسعه پایدار، مدل‌سازی ساختاری، شهر کاشان.

مقدمه

در آستانه هزاره سوم شهرنشینی به عنوان پدیده غالب اسکان بشر با روندی رو به رشد ادامه دارد تا حدی که صحبت از انقلاب شهری در جهان می شود (پوراحمد و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۸). واقعیت آن است که جهان شاهد رشد بی سابقه مواهب مادی و وفور دستاوردهای علمی در سده های اخیر بوده است، لیکن فاصله از جامعه آرمانی اگر نگوئیم بیشتر شده، حداقل همچنان حفظ شده است (صرافی، ۱۳۹۸: ۲۲). جمعیت جهان به طور روزافزونی به سوی شهری شدن گام برمی دارد به طوری که از سال ۲۰۰۸ به بعد نصف جمعیت جهان در شهرها زندگی می کنند (رهنما و ابراهیمی، ۱۳۹۷: ۳۰). در سال ۲۰۱۶ حدود ۵۰٪ از ۷/۳ میلیارد مردم جهان در شهرها سکونت داشته اند و تخمین زده می شود که تا سال ۲۰۵۰ حدود ۶۷٪ از جمعیت جهان در شهرها زندگی خواهند کرد (Yang and et al., 2017: 872). در سال های اخیر آنچه به وفور و به صورت آشکاری دیده می شود، نابسامانی ها و ساخت وسازهایی است که با هدف توسعه شهری صورت می گیرد. (محمدی و قرشی، ۱۳۹۵: ۸۷). مفهوم توسعه در فرآیند زمانی همواره به سوی عمیق تر شدن، جامع شدن، چندبعدی نگری، در برگرفتن شرایط و عوامل ساختاری و مردمی تر شدن حرکت کرده است (Michelle., 2018: 362); و در دهه های اخیر یکی از ارکان اساسی توسعه، دستیابی به توسعه پایدار شهری است (عبداللهی، ۱۳۹۴: ۲۵۴). توسعه پایدار که طی دهه اخیر به تدریج به الگو واره جدیدی در برابر دیدگاه های علمی و سیاست های عملی مسئله در دنیا بدل شده است (ملک افضلی، ۱۳۹۷: ۸۴). مفهوم توسعه پایدار مبین توسعه ای متعادل، همه سو نگر و عدالت محور است و نشانگر فرآیندی می باشد که طی آن باید پایداری اتفاق بیفتد. پایداری مجموعه ای از وضعیت ها است که در طول زمان باید دوام داشته باشد (نیک پور، ۱۳۹۴: ۱۲۶). در حقیقت، توسعه پایدار، ما را به ایجاد جامعه ای رؤیایی، مافوق جامعه امروزی دعوت می نماید و به واقعیت سازی آن برای نسل های آتی تأکید می کند (راز دشت و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۲۶); و در بردارنده تغییر روابط بین انسان ها و طبیعت در زمان کنونی و در طول زمان است (مشکینی و مؤذن، ۱۳۹۳: ۱۰۷); و دارای ابعاد اقتصادی اجتماعی و زیست محیطی است (قنبری، ۱۳۹۵: ۱۰۳). بیش از چهل سال از زمان تهیه و اجرای طرح های جامع، به منظور ساماندهی و توسعه پایدار شهرها می گذرد (جهانی شکیب و همکاران، ۱۳۹۳: ۴۸). نظام برنامه ریزی شهری ایران که بر پایه طرح های جامع و تفصیلی بنا نهاده شده، فاقد چارچوب و دیدگاهی دموکراتیک است (علی اکبری و کماسی، ۱۹۷: ۱۹۴); اما عملاً این طرح ها نه تنها انرژی و هزینه های بسیاری را بر اقتصاد شهری تحمیل می کنند بلکه اغلب بخش عمده ای از اهداف آن ها هرگز محقق نمی شود (شکوهی و همکاران، ۱۳۹۴: ۵) چراکه شهر یک سیستم اجتماعی پویا و باز است که در آن سه سطح از حرکت مکانیکی، زیستی و اجتماعی درهم آمیخته و با انواع فرا سیستم ها و زیرسیستم ها متعدد در ارتباط است؛ بنابراین برنامه ریزی شهری مستلزم ایجاد یک نظام یکپارچه از سطوح مختلف برنامه ریزی است که نحوه پیوستگی و هماهنگی میان سیستم های فرادست و فرودست را نشان می دهد (قمری و پور موسوی، ۱۳۹۶: ۲۹). در پاسخ به شرایط نامطمئن آینده، ناکارآمدی مدیریتی و کاهش کیفیت زندگی در شهرها، از سال ۱۹۹۹ رویکرد نوینی در ادبیات برنامه ریزی تحت عنوان استراتژی توسعه شهری توسط سازمان ائتلاف شهرها به وجود آمد از اهداف استراتژی توسعه شهری افزایش رقابت پذیری، کارایی، ارتقای کیفیت سکونت و بهبود مدیریت می باشد. استراتژی توسعه شهری به دنبال آن است که عملکرد شهر را بر پایه و اساسی پایدار، بهبود بخشد و آن را بر مبنای عواملی چون رشد اقتصادی پایدار، بهبود فرصت های زندگی، کاهش فقر، ارتقای شرایط محیطی و بهداشت عمومی، به ویژه برای سکونتگاه های غیررسمی و اقشار فقیر و کم درآمد، مورد بررسی و سنجش قرار دهد (موسوی و کیخسروی، ۱۳۹۸: ۲). فرآیند راهبرد توسعه شهری (CDS) با هدف کاهش فقر توسعه پایدار و ارتقاء مشارکت و ایجاد حکمرانی خوب شهری مطرح گردید (احد زاده و همکاران، ۱۳۹۲: ۳۶). این راهبرد چهار مرحله اساسی و مهم دارد، مرحله اول: کجا هستیم؟ در این مرحله شهر از تمامی ابعاد اعم از اقتصادی، اجتماعی، منابع محیط زیست، جغرافیا و قابلیت ها و ضعف ها و انتظارات گروه های ذی نفع مورد شناسایی و بررسی قرار می گیرد. مرحله دوم: می خواهیم کجا باشیم؟ پس از گذراندن مرحله اول و تجزیه و تحلیل داده ها و اطلاعات، برآورد نیازها و انتظارات جامعه، چشم انداز شهر تنظیم می شود. مرحله سوم: چگونه به آنجا برسیم، گزینش و تدوین برنامه های مداخلات برای رفع مشکلات و نیازها در این مرحله صورت

می‌گیرد. ضروری است در این مرحله با استفاده از روش‌های ارزیابی راهبردی، برنامه‌های مختلف موردسنجش قرار گیرد. مرحله چهارم: چه اقداماتی باید انجام دهیم؟ در این مرحله با تعیین راهبردها، برنامه‌های مشخص شده برای اقدام و پروژه‌ها، جزئیات اجرایی دست‌یابی به چشم‌انداز ارائه می‌شود و مسئولیت‌های حاکمیت محلی، جامعه، نهادهای خصوصی و اشخاص تعیین می‌گردد (رضویان و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۳۰). شهرها به‌مثابه سیستم‌های زنده و پویا به‌طور مداوم تغییراتی اعم از کالبدی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و زیست‌محیطی را پشت سر می‌گذارند. بدون شک این تغییرات پوسته نیازمند برنامه‌ای همه‌جانبه و فراگیر است. در ایران سالیان درازی است که اکثریت پروژه‌ها و طرح‌های شهری به دلیل دیدگاه کالبدی و همچنین ایستا و سنتی بودنشان و عدم انعطاف‌پذیری و از همه مهم‌تر عدم مشارکت ذینفعان شهری در عمل با مشکلات عدیده‌ای روبه‌رو گشته‌اند به‌گونه‌ای که مدیران و سیاست‌گذاران شهری توانایی پاسخ به نیازهای فعلی و آینده شهرها را ندارند، از این‌رو با توجه به رشد فزاینده جمعیت در شهرها و به دنبال آن افزایش مشکلات و مسائل ناشی از شهرنشینی در ابعاد وسیع اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی ضرورت گذار از الگوی برنامه‌های جامع شهری به سمت برنامه‌ریزی استراتژیک برای توسعه پایدار شهرها بیش از هر زمان دیگری احساس می‌شود، نظام برنامه‌ریزی در شهر کاشان در حوزه سیاست‌های شهری همچنان تفکر سنتی و مبتنی بر طرح‌های جامع و تفصیلی در سطوح محلی و سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ جمهوری اسلامی ایران و برنامه‌های توسعه پنج‌ساله به‌عنوان برنامه‌های فرادست و در سطوح منطقه‌ای و ملی می‌باشد که ویژگی اصلی همه این برنامه‌های متمرکز (رویکرد بالا به پایین) بودن آن‌هاست. لذا ضرورت تغییر در رویکردهای سنتی شهری و اتخاذ رویکردهای جدید و کارآمد از جمله استراتژی توسعه شهری (CDS) برای تغییر روند کنونی توسعه در شهر کاشان، بیش از هر زمانی است؛ چرا که هدف کلان توسعه استراتژیک ایجاد محیطی قابل زندگی برای همه و همراه با عدالت اجتماعی، کارایی اقتصادی و پایداری زیست‌محیطی است. پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این پرسش است که شهر کاشان از نظر شاخص‌های CDS در چه وضعیتی قرار دارد؟ پیش‌فرض این پرسش بر این ایده استوار است که شهر کاشان از نظر شاخص‌های CDS شهری (حاکمیت خوب شهری، بانکی بودن، رقابتی بودن و قابل زندگی بودن) در وضعیت مطلوبی قرار ندارد و در اولویت‌بندی شاخص‌های CDS کدام شاخص از اهمیت بیشتری برخوردار است.

برنامه‌ریزی راهبردی در دهه ۱۹۶۰ ابتدا در انگلستان و سپس در آمریکا متأثر از نظریه سیستم‌ها و در واکنش به طرح‌های جامع و تفصیلی شهری پدید آمد (صابری و همکاران، ۱۳۹۰: ۶۱). در سال ۱۹۹۹ با شکل‌گیری نهاد ائتلاف شهرها در کلکته، CDS حیات رسمی خود را آغاز کرد (حسین زاده دلیر و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۹۲). در ایران، متأسفانه تاکنون پژوهش‌ها و مطالعات علمی چندانی در خصوص CDS صورت نگرفته است؛ اما تاریخچه رسمی راهبرد توسعه شهری در ایران به سال ۱۳۸۶ برمی‌گردد که بدین منظور شهرهای بندر انزلی، شاهرود و قزوین از طرف بانک جهانی انتخاب شدند. در میان کشورهای با سابقه در زمینه تهیه و اجرای طرح‌های شهری می‌توان به کشورهای زیر اشاره نمود: انگلستان (سابقه دیرینه در تهیه طرح‌های شهری و جایگزینی روش صلاح‌دیدگی برای کنترل کاربرد زمین شهری به‌جای مطالعات منطقه بندی) ژاپن (استفاده گسترده از روش جمع‌آوری و تنظیم مجدد اراضی) فرانسه (گسترده‌ی برنامه‌ریزی) آلمان (داشتن پشتوانه قانونی بسیار قوی و غیرقابل انعطاف بودن طرح‌های توسعه شهری) کانادا (تطبیق روش‌های اجرایی با شرایط اقتصادی، اجتماعی حقوقی) دانمارک (ایجاد تمرکززدایی در اجرای طرح‌ها) استرالیا (جلوگیری از توسعه پراکنده، تعیین شکل گسترده، بهبود کیفیت محیط‌زیست). در میان کشورهای فوق، در آلمان این طرح‌ها بیشتر جنبه مشورتی دارند و به همین دلیل شاید بتوان یکی از دلایل اجرای صحیح این طرح‌ها را مشارکت مردم دانست. مهم‌ترین نکته در این قبیل طرح‌ها هماهنگی طرح‌های توسعه شهری با برنامه‌های ملی و منطقه‌ای است (علوی و همکاران، ۱۳۹۴: ۲۵).

رهنما و همکاران (۱۳۹۱) به تحلیل جایگاه شاخص‌های راهبرد توسعه شهری (CDS) در شهر چناران به لحاظ (حکم روایی خوب، رقابتی بودن، بانکی بودن و قابل زندگی بودن) پرداخته‌اند. یافته‌های تحقیق آنان نشان می‌دهد میانگین شاخص‌های اصلی مدل (CDS) در شهر چناران از نگاه کارشناسان برابر با ۲/۴ و از دیدگاه شهروندان برابر با ۲/۲۱ است

که هر دو از میانگین نظری کمتر بوده است. از نگاه کارشناسان تنها شاخص قابل زندگی بودن با رویکرد ذهنی با میانگین ۲/۷۶ و بانکی بودن از بعد فناوری با میانگین ۲/۶۹ از میانگین نظری ۲/۵ اندکی بیشتر بوده است. بانکی بودن از بعد مالیه شهری پایین‌ترین شاخص از نگاه شهروندان با میانگین ۱/۹۲ و قابل زندگی بودن با رویکرد عینی با میانگین ۲/۱۷ پایین‌ترین شاخص از نگاه کارشناسان شهری است. نوروژی فرد و همکاران (۱۳۹۲) با روشی قیاسی - استقرایی و رویکردی کمی به امکان‌سنجی استراتژی توسعه شهری (CDS) در نظام شهرسازی ایران نتایج حاصل با استفاده از تحلیل عاملی و روش اکتشافی موردبررسی قرار گرفت و مشخص گردید شش شاخص شامل بهره‌وری اقتصادی، مسکن، دسترسی به فناوری پیشرفته، دسترسی به بازار و خدمات اساسی مهم‌ترین عامل‌های اثرگذار در تحقق استراتژی توسعه شهری در ایران هستند. حاتمی نژاد و همکاران (۱۳۹۳) وضعیت شاخص‌های مدل (CDS) حکمروایی خوب، رقابتی بودن، بانکی بودن، در شهر قزوین را مورد بررسی قرار دهند. یافته‌های تحقیق نشان داد که میانگین شاخص‌های اصلی مدل (CDS) از دیدگاه شهروندان ۲/۷۶، مسئولین ۲/۷۴ و از نگاه نخبگان ۲/۵۴ می‌باشد. نظر هر سه گروه از میانگین نظری پرسش‌نامه‌ها (۲/۵) بیشتر است و تفاوت معناداری بین دیدگاه ذینفعان شهری در رابطه با شاخص‌های استراتژی توسعه شهری وجود دارد. در مجموع می‌توان گفت که شهر قزوین به لحاظ برخورداری از شاخص‌های مدل استراتژی توسعه شهری در وضعیت نسبتاً خوبی قرار دارد. زیاری و همکاران (۱۳۹۴) (CDS) را به‌عنوان رویکردی مشارکتی در فرآیند چشم‌انداز سازی توسعه شهری مهاباد باهدف ایجاد بستری جهت مشارکت، برنامه‌ریزی و ایجاد زمینه‌ای برای چشم‌انداز سازی مشترک توسعه آتی شهر، موردپژوهش قرار داده‌اند. نتایج پژوهش بیانگر آن است که ساکنان شهر مهاباد شناخت مناسب و به نسبت مشترکی از فرصت‌ها، تهدیدها، قابلیت‌ها و مشکلات شهر خود دارند که این موضوع زمینه را برای چشم‌انداز سازی آتی شهر مهیا می‌سازد. رضویان و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان نقش مدیریت شهری در موفقیت راهبرد توسعه شهری (CDS) مورد: شهر قزوین به این نتیجه رسیده‌اند که در مجموع ۲۳ عامل از بین ۲۹ عاملی که تأثیر آن‌ها در ناکارآمدی و عدم موفقیت راهبرد توسعه شهری موردسنجش قرار گرفته بودند، از همبستگی ۵۰ تا ۹۲ درصد برخوردار هستند و تأکید روشنی بر این نکته دارند که تفرق مدیریتی موجود در ساختار مدیریت شهری، موجب ناکارآمدی و عدم موفقیت راهبرد توسعه شهری است. ابراهیم‌زاده و همکاران (۱۳۹۷) به تحلیل و اولویت‌بندی شاخص‌های استراتژی توسعه شهری در محلات منطقه هشت شهر شیراز پرداخته‌اند نتایج حاصل از پژوهش نشان داد که میانگین‌های کل شاخص‌های استراتژی توسعه شهری از دیدگاه شهروندان ۲/۲ و از نظر نخبگان ۳/۱۶ می‌باشد. پارنل و رایبسون (۲۰۰۵) در مقاله‌ای با عنوان استراتژی‌های توسعه شهری ژوهانسبورگ آفریقای جنوبی معتقدند در برنامه‌ریزی استراتژیک توسعه شهری باید از توانمندی نخبگان و نیروهای دانشگاهی بهره بیشتری برد و استراتژی‌های توسعه شهری ژوهانسبورگ را چنین عنوان می‌کند، ایجاد تعادل ناحیه‌ای، تعادل بخشی بین رشد جمعیت و فقرزدایی و خدمات‌رسانی به افراد ساکن در بخش اسکان غیررسمی. ایلسون تودز^۲ (۲۰۱۲) به بررسی رشد شهری و برنامه‌ریزی استراتژیک با رویکرد شهر پایدار در ژوهانسبورگ آفریقای جنوبی پرداخته و تأکید دارد که الگوی برنامه‌ریزی استراتژیک در تغییر شکل این شهر به‌سوی اهداف شهر پایدار اثرگذار است، تأکید این الگو به‌ویژه بر روی نوع آوری عمومی برای ارتقاء برنامه‌ریزی فضایی و توسعه زیرساخت‌های شهری از طریق راهبردهایی فضایی می‌باشد. کادمان^۳ (۲۰۱۳) در پژوهشی با مطالعه جوامع محلی و کوچک در کشور بزیل به این نتیجه رسیده است که مشارکت، برنامه‌ریزی و توجه به اهداف شهر پایدار، از جمله عناصر اصلی مباحث استراتژی توسعه شهری محسوب می‌شود. برنر^۴ (۲۰۱۴) در تحقیقاتش نشان داد که استراتژی توسعه شهری مربوط به سیاست‌های کارآمد و نظام‌مند است، زیرا محیط شهری نوینی ایجاد می‌کند و بستر را برای رسیدن به یک شهر پایدار فراهم می‌کند. رسول منش و همکاران (۲۰۱۵) در مقاله‌ای با عنوان دستیابی به توسعه پایدار شهری با استفاده از استراتژی‌های توسعه شهر مقایسه تعاریف بین اتحادیه شهرهای و بانک

1 Parnell & Rbbinson

2 Alison Todes

3 Kadman

4 brener

جهانی در مالزی به این موضوع پرداخته‌اند که اصطلاح پایداری در اشکال و تعاریف مختلف استفاده می‌گردند. اولین استفاده "پایداری" و یا "توسعه پایدار" به سال ۱۹۷۲ برمی‌گردد. نویسندگان بیان می‌دارند که به‌منظور کنار آمدن با چهار دهه از چالش‌های اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی جهانی، توسعه پایدار به‌عنوان یک اصل توسط سازمان‌های بین‌المللی، دولت‌های ملی و محلی، به‌ویژه سازمان‌های فناوری اطلاعات در سطح محلی باید به تصویب برسد. از سوی دیگر، رویکردهای جدید در مدیریت شهری باید به‌منظور دستیابی به توسعه پایدار به کار گرفته شود. با این حال، استراتژی توسعه شهری و توسعه پایدار آن در بسیاری از زمینه‌های مختلف تعریف می‌شود. در این مقاله مقایسه دو تعریف خاص از استراتژی‌های توسعه شهر مطرح شده توسط اتحادیه شهرها و بانک جهانی به‌منظور دستیابی به توسعه پایدار به بیان و تحلیل شده است.

مبانی نظری

رویکرد استراتژی توسعه شهری به‌عنوان برنامه‌ای استراتژیک و در پاسخ به ناکارآمدی مدیریتی و کاهش کیفیت زندگی در شهرها از سال ۱۹۹۹ در ادبیات برنامه‌ریزی مطرح گردید (Cities Alliance, 2007: 4). استراتژی توسعه شهری به‌عنوان جدیدترین رویکرد در برنامه‌ریزی شهری برنامه‌ای است با ماهیت راهبردی که تدوین آن بر پایه چشم‌انداز سازی مشارکتی صورت می‌پذیرد. در واقع، فرایندی مشارکتی است که همه ذی‌نفعان و بهره‌وران شهری از همه اجزای جامعه را دربر می‌گیرد (CDS in China a manual: 2006: 1)؛ این استراتژی، شامل فرآیندی است که ائتلاف گسترده‌ای از مدیران محلی را برای تقویت برنامه‌ها و استراتژی‌های شهر و بررسی موانع و امکانات آن، به کار می‌گیرد (World Bank, 2006)؛ بنابراین با تکیه بر سرمایه‌های درون جامعه شهری به حل مسائل و مشکلات آن به شیوه‌ای سیستمی و سلسله‌مراتبی می‌پردازد (Center for urban Development, studies, 2001: 12). تمرکز اصلی استراتژی توسعه شهری بر روی تقویت اقتصاد رقابت‌پذیر است اما در عین حال جنبه‌های زیست‌محیطی، مالی، زیرساخت‌ها، ساختار شهری و کاهش فقر را پوشش داده (Cities Alliance, 2006: 1)؛ و نیز شامل برنامه‌ریزی برای اقداماتی است که به‌منظور بهبود مدیریت و حاکمیت شهری، افزایش سرمایه‌گذاری برای بهبود وضعیت خدمات و اشتغال و همچنین کاهش پایدار و سیستماتیک فقر در شهر تهیه می‌شود (Cities Alliance, 2001: 3)؛ بنابراین استراتژی توسعه شهری یکی از ابزارهای برنامه‌ریزی است که می‌تواند زمینه برنامه‌ریزی برای یک شهر یا منطقه شهری را فراهم کند و به درک بهتر مشکلات شهری موجود و توسعه آتی شهر کمک کند (Citice Alliance, 2008). بنا بر مطالعات سازمان ائتلاف شهرها، راهبرد توسعه شهری بر پایه چهار اصل اساسی ذیل که بیانگر پایداری شهرهاست بنا شده است: الف) حاکمیت و مدیریت خوب: حکمروایی خوب راهکارها، فرایندها و نهادهایی را شامل می‌شود که از طریق آن‌ها شهروندان و گروه‌ها بتوانند به منافع و حقوق قانونی و نیز انجام تعهدات خود دست یابند. ب) بانک‌پذیری: شهرهایی که سیستم مالی شهری کارآمد در استفاده از منابع درآمدی و هزینه‌ای خود دارند. ج) رقابت‌پذیری: شهر باید دارای رشد اشتغال درآمد، سرمایه‌گذاری و همچنین اقتصاد همه‌جانبه باشد. لازمه توسعه کارآمد شهری، فراهم آوردن شرایط مناسب برای افزایش بهره‌وری افراد و مؤسسات است. د) قابلیت زندگی: شهری قابل زندگی است که در آن، همه سکنه فرصت‌های برابر برای مشارکت و بهره‌مندی از زندگی اقتصادی و سیاسی شهر داشته باشند (Asian Development Bank, 2004: 6). فلسفه تهیه طرح‌های استراتژی توسعه شهر (CDS) را می‌توان از میان برداشتن بحران‌ها، چالش‌ها و مسائل شهری کشورهای در حال توسعه دانست رویکردهای نوینی که از سوی نهادهای عمده و تأثیرگذار در مسائل شهری مورد توجه قرار گرفته است که عبارت‌اند از: ۱. اقشار فقیر شهری به شکل فرایندهای به‌عنوان شرکای فعال به‌منظور توسعه اجتماعی خویش به مشارکت با شهرداری‌ها پرداخته‌اند. ۲. شهرداری‌ها در مقیاس محلی به شکل فرایندهای در مقابل شهروندان پاسخگوتر شده‌اند. ۳. دولت‌ها در مقیاس ملی به سیاست‌های تمرکززدایی و مردم‌سالارانه روی آورده‌اند. ۴. مؤسسات بین‌المللی توسعه در سطح جهانی در تدوین راهبردهای شهری خود صراحتاً به نقش کیفیت مدیریت شهری بر کاهش فقر توجه نموده‌اند (Cities Alliance Discussion, 2001: 4).

روش پژوهش

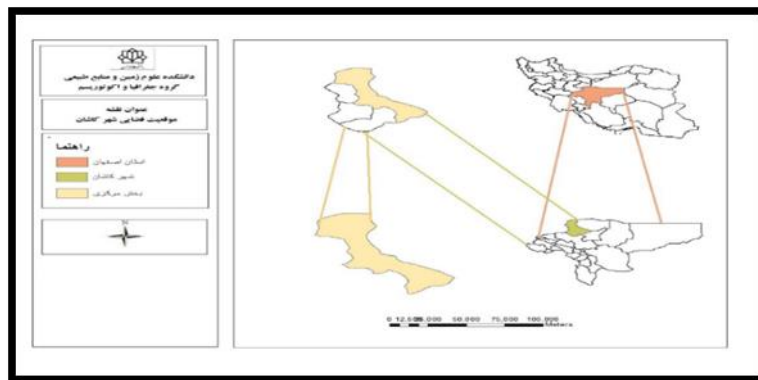
پژوهش حاضر بر مبنای هدف مطالعه، تحقیقی کاربردی و ازلحاظ روش انجام، تحقیق توصیفی - تحلیلی است. چارچوب نظری تحقیق با استفاده از روش کتابخانه‌ای و مرور ادبیات مربوطه انجام شده است. اطلاعات و داده‌های اولیه جهت انجام تحلیل‌ها به روش میدانی با بهره‌گیری از ابزار پرسشنامه محقق ساخته جمع‌آوری گردیده است. جامعه آماری در این پژوهش شامل کلیه شهروندان مدیران و مسئولان حوزه شهری شهر کاشان بوده. نتایج هر آزمون به تفکیک جداول به صورت جداگانه آورده شده است. طبقه‌بندی و ارزش‌دهی شاخص‌ها با استفاده از طیف پنج گزینه‌ای لیکرت صورت گرفته است. در بررسی روایی پرسش‌نامه از روایی صوری و نظرات کارشناسان و برای بررسی پایایی ابزار تحقیق نیز از روش انجام پیش‌آزمون و ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. ضریب آلفای کرونباخ پرسش‌نامه برابر با ۰/۸۹۸ محاسبه شد که نشان‌دهنده پایایی مناسب و قابل قبول ابزار پرسش‌نامه است. برای تعیین حجم نمونه از نرم‌افزار Sample power استفاده شده که با در نظر گرفتن آلفای ۰/۰۵، سطح اطمینان ۰/۹۵ و آزمون یک‌طرفه حجم نمونه تحقیق ۱۶۰ نفر برآورد گردید. داده‌های گردآوری شده از طریق پرسشنامه با استفاده از نرم‌افزار AMOS و روش‌های تحلیل آماری چون آزمون T تک نمونه‌ای در محیط نرم‌افزار SPSS مورد تحلیل و بررسی قرار گرفت.

جدول شماره ۱. شاخص‌های مورد استفاده در پژوهش

منبع	زیر شاخص	شاخص
Cities Alliance, (2006) Go, (2014)	مشارکت در پروژه‌های شهری، پاسخ‌گو بودن مدیریت شهری، هزینه‌های زیباسازی شهری، برنامه‌های فرهنگی شهرداری، توزیع عادلانه خدمات شهرداری، پاسخ‌گو بودن قوانین شهری به نیازها، برنامه‌های نوسازی شهرداری، اطلاع‌رسانی شهرداری در مورد شهر، رضایت کلی از عملکرد شهرداری.	حکمروایی خوب
Pennathar, (2001)	زیرساخت‌های بانک داری الکترونیک، نحوه توزیع دستگاه‌های خودپرداز، رفع نیاز توسط دستگاه‌های خودپرداز، میزان امنیت بانک داری الکترونیکی انجام دادن کارهای بانکی از طریق موبایل.	بانکی بودن
Egan, (2000) Sinkiene, (2007)	رقابت درزمینه جذب گردشگر، رضایت از وضعیت اشتغال، رضایت از وضعیت زیرساخت‌ها، رضایت از وضعیت سرمایه‌گذاری. توزیع عادلانه فرصت‌های کسب کار، درآمد ماهیانه.	رقابتی بودن
Kamal Robert (2009) Xu and Yeh (2005) Wang and Shen (2002) Papa et al(2014)	کیفیت مسکن، وجود محورهای پیاده‌روی و دوچرخه‌سواری، مبلمان شهری، کیفیت آسفالت کوچه‌ها و خیابان‌ها، وضعیت روشنایی کوچه‌ها و خیابان‌ها، وضعیت بافت محلات مسکونی، وضعیت و تجهیزات زیربنایی، کیفیت مکان‌های گذراندن اوقات فراغت، دسترسی به آب سالم بهداشتی، تعداد اتاق منزل مسکونی، تمیزی و بهداشت کوچه‌ها و معابر، وضعیت تغذیه، وضعیت فضاهای سبز، رضایت از خدمات بهداشتی درمانی، رضایت از تعداد پزشک متخصص، وضعیت سینما و تئاتر، اهمیت به گردشگران، کیفیت آموزش، دسترسی به موزه و کتابخانه، نحوه جمع‌آوری زباله‌ها، توجه به اقلیت‌های قومی مذهبی.	قابل زندگی بودن

محدوده مورد مطالعه

شهر کاشان با جمعیتی بالغ بر ۳۰۴۴۸۷ هزار نفر (مرکز آمار ایران، سرشماری نفوس و مسکن، ۱۳۹۵) در طول شرقی ۵۱ درجه و ۲۷ دقیقه و عرض شمالی ۳۳ درجه و ۵۹ دقیقه از نصف‌النهار گرینویچ قرار دارد فاصله شهر کاشان تا تهران ۲۳۰ کیلومتر تا قم ۹۵ کیلومتر و تا اصفهان ۲۰۲ کیلومتر هست. کاشان، با قرار داشتن بر روی زنجیره بزرگراه‌های ک شور و واقع بر سر راه اصلی ارتباطی شهرها و استان‌های شرقی و شمال غربی ک شور، با شهرستان‌ها و استان‌های مرکزی، جنوب و جنوب شرقی دارای موقعیت ممتازی است.

شکل شماره ۱. موقعیت جغرافیایی شهر کاشان

بحث و یافته‌ها

فرضیه اول تحقیق ابعاد حکمروایی خوب شهری را در شهر کاشان مورد ارزیابی قرار داده، به منظور سنجش معناداری اثرات استراتژی توسعه شهری از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده گردید. یافته‌های جدول (۲) نشان می‌دهد که ساکنان شهر کاشان از شاخص‌های حکمروایی خوب شهری اثرات مثبتی را برداشت نکرده و عدم رضایت خود را با توجه به خروجی جدول نشان داده‌اند. منفی بودن مقدار آماره T و پایین بودن میانگین کل شاخص‌ها برای هر کدام از نماگرها بیانگر این است که ساکنین شهر کاشان وضعیت حکمروایی شهری را مناسب ارزیابی نکرده‌اند، بنابراین شهر کاشان از لحاظ وضعیت ابعاد حکمروایی خوب شهری در وضعیت نامناسبی قرار دارد.

جدول شماره ۲. آزمون T تک نمونه‌ای برای تحلیل و ارزیابی متغیرهای حکمروایی خوب شهری

گویه حکمروایی خوب شهری	آماره T	سطح معناداری	میانگین	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪ سطح معناداری
					حد پایین / حد بالا
مشارکت در پروژه‌های شهری	-۲۲/۵۰	۰/۰۰۰	۱/۵۵	-۱/۴۵	-۱/۳۳ / -۱/۵۸
پاسخ‌گو بودن مدیریت شهری	-۷/۶۱	۰/۰۰۰	۲/۳۹	-۱/۶۰۷	-۱/۴۵ / -۱/۷۶
رضایت از هزینه‌های زیباسازی شهری	-۲۴/۱۹	۰/۰۰۰	۱/۴۹	-۱/۵۱۳	-۱/۳۹ / -۱/۶۴
رضایت از برنامه‌های فرهنگی شهرداری	-۶/۰۳	۰/۰۰۰	۲/۵۶	-۱/۴۴۰	-۱/۳۰ / -۱/۵۸
توزیع عادلانه خدمات شهرداری	-۷/۳۷۲	۰/۰۰۰	۲/۴۴	-۱/۵۶۰	-۱/۴۱ / -۱/۷۱
پاسخ‌گو بودن قوانین شهری به نیازها	-۶/۷۴۴	۰/۰۰۰	۲/۴۹	-۱/۵۱۳	-۱/۳۶ / -۱/۶۶
رضایت از برنامه‌های نوسازی شهرداری	-۲/۲۰	۰/۰۲۹	۲/۷۹	-۱/۲۱۳	-۱/۰۲ / -۱/۴۰
اطلاع‌رسانی شهرداری در مورد شهر	-۸/۱۸	۰/۰۰۰	۲/۳۶	-۱/۶۴۰	-۱/۴۹ / -۱/۷۹
رضایت کلی از عملکرد شهرداری	-۸/۶۳	۰/۰۰۰	۲/۳۳	-۱/۶۶۷	-۱/۵۱ / -۱/۸۲
			میانگین کل شاخص		۲/۲۶

فرضیه دوم تحقیق وضعیت ابعاد بانکی بودن در شهر کاشان را مورد تحلیل قرار داده یافته‌های جدول شماره ۳ نشان می‌دهد سه گویه رضایت از نحوه توزیع دستگاه‌های خودپرداز، رفع نیاز دستگاه‌های خودپرداز و امنیت بانک داری الکترونیک از نظر ساکنان شهر کاشان در وضعیت مناسبی قرار دارند، اما در مجموع میانگین کل شاخص‌ها با مقدار آزمون (معیار ۳) فاصله دارند و بیانگر ضعیف بودن ابعاد بانکی بودن استراتژی توسعه شهری در شهر کاشان می‌باشد.

جدول شماره ۳. آزمون T تک نمونه‌ای برای تحلیل متغیرهای بانکی بودن

گویه بانکی بودن	آماره T	سطح معناداری	میانگین	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪	
					سطح معناداری	سطح معناداری
					حد پایین	حد بالا
رضایت از زیرساخت‌های بانک داری الکترونیکی	۲/۰۳	۰/۰۰۰	۲/۸۲	-۱۸۰	-۳۵	-۰/۱
رضایت از نحوه توزیع دستگاه‌های خودپرداز	۱/۰۳	۰/۰۰۰	۳/۲۹	۲۹۳	-۲۷	۱/۸۶
رفع نیاز توسط دستگاه‌های خودپرداز	۱/۹۹	۰/۰۰۰	۳/۱۹	۱۹۳	۱۰۰	۳/۳۸
میزان امنیت بانک داری الکترونیکی	۱/۸۱	۰/۰۰۰	۳/۰۷	۰۶۷	-۱۰	۳/۲۳
انجام دادن کارهای بانکی از طریق موبایل	-۷/۵۳	۰/۰۰۰	۲/۲۰	-۸۰۰	-۱۰/۱	-۱/۵۹
میانگین کل شاخص			۲/۹۱			

یافته‌های حاصل از خروجی جدول شماره ۴ نشان می‌دهد که در میان ابعاد رقابتی بودن، تنها گویه قابل رقابت بودن شهر کاشان در جذب گردشگر به مقدار استاندارد نزدیک است و در حد وسط قرار دارد و سه گویه رضایت از وضعیت اشتغال، رضایت از وضعیت زیرساخت‌های شهری و رضایت از وضعیت سرمایه‌گذاری سرمایه گذران در شهر در وضعیت نامناسبی قرار دارند و میانگین کل شاخص‌ها با مقدار حد وسط (عدد ۳) فاصله دارند که بیانگر وضعیت ضعیف شهر کاشان از لحاظ بُعد رقابتی بودن استراتژی توسعه شهری می‌باشد.

جدول شماره ۴. آزمون T تک نمونه‌ای برای تحلیل متغیرهای رقابتی بودن

گویه رقابتی بودن	آماره T	سطح معناداری	میانگین	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪	
					سطح معناداری	سطح معناداری
					حد پایین	حد بالا
رقابت در زمینه جذب گردشگر	۱/۳۹	۱/۶۴	۳/۱۳	۱۳۳	-۱۰۶	۱/۳۲
رضایت از وضعیت اشتغال	-۸/۰۸	۰/۰۰۰	۲/۳۳	-۶۷۳	-۱۸۴	-۱/۵۱
رضایت از وضعیت زیرساخت‌ها	-۶/۵۰	۰/۰۰۰	۲/۴۹	-۵۰۷	-۱۶۶	-۱/۳۵
رضایت از وضعیت سرمایه‌گذاری	-۷/۴۷	۰/۰۰۰	۲/۴۰	-۶۰۰	-۱۷۶	-۱/۴۴
میانگین کل شاخص			۲/۵۸			

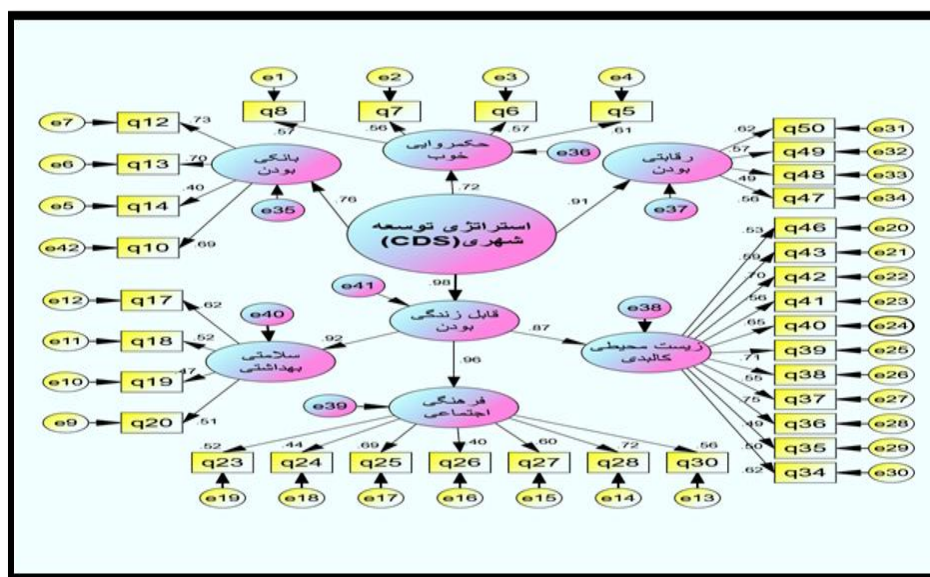
جدول شماره ۵ به بررسی ابعاد قابل زندگی بودن در شهر کاشان پرداخته، یافته‌های حاصل از خروجی آزمون T تک نمونه‌ای نشان می‌دهد که در میان تمامی نماگرها تنها رضایت از بافت محلات مسکونی شهر و اهمیت به حضور گردشگران با میانگین‌های (۳/۰۰) و (۳/۷) از نظر شهروندان در حد متوسط هستند و دیگر شاخص‌ها از جمله رضایت از وضعیت اشتغال، رضایت از وضعیت زیرساخت‌ها، رضایت از وضعیت سرمایه‌گذاری و ... از حد وسط فاصله دارند، بنابراین می‌توان گفت که شهر کاشان از لحاظ ابعاد شاخص قابل زندگی بودن در وضعیت مطلوبی قرار ندارد و میانگین کل شاخص‌ها (۲/۶۵) نشانگر تأیید آن می‌باشد.

جدول شماره ۵. نتایج آزمون T تک نمونه‌ای برای تحلیل متغیرهای قابل زندگی بودن

گویه قابل زندگی بودن	آماره T	سطح معناداری	میانگین	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵٪	
					سطح معناداری	سطح معناداری
					حد پایین	حد بالا
رضایت از کیفیت مسکن	-۷/۹۵	۰/۰۰۰	۲/۳۶	-۶۴۰	-۸۰	-۱/۴۸
رضایت از درآمد ماهیانه	-۱۱/۱۱	۰/۰۰۰	۲/۰۹	-۹۰۷	-۱۰/۷	-۱/۷۵
وجود محورهای پیاده‌روی و دوچرخه‌سواری	-۱۳/۳۱	۰/۰۰۰	۲/۰۷	-۹۲۷	-۱۰/۶	-۱/۷۹
رضایت از مبلمان شهری	-۳/۰۰	۰/۰۰۰	۲/۷۲	-۲۸۰	-۴۶	-۱/۱۰
رضایت از کیفیت آسفالت کوچه‌ها و خیابان‌ها	-۱۱/۴۰	۰/۰۰۰	۲/۲۰	-۸۰۰	-۹۴	-۱/۶۶
توزیع عادلانه فرصت‌های کسب کار	-۷/۵۲	۰/۰۰۰	۲/۴۰	-۶۰۰	-۱۷۶	-۱/۴۴

رضایت از وضعیت روشنایی کوچه‌ها و خیابان‌ها	-۵/۱۸	۰/۰۰۰	۲/۵۰	-۵۰۰	-۶۹	-۳۱
رضایت از بافت محلات مسکونی	/۰۰۰	۱/۰۰۰	۳/۰۰	/۰۰۰	-۲۰	/۲۰
رضایت از تأسیسات و تجهیزات زیربنایی	-۴/۰۱	۰/۰۰۰	۲/۶۳	-۳۶۷	-۵۵	-۱۹
کیفیت مکان‌های گذراندن اوقات فراغت	-۵/۸۵	۰/۰۰۰	۲/۴۹	-۱۵۰۷	-۶۸	-۳۴
دسترسی به آب سالم بهداشتی	-۴۷۷	/۶۳۴	۲/۹۵	-۰۵۳	-۲۷	/۱۷
رضایت از تعداد اتاق منزل مسکونی	-۸/۸۲	۰/۰۰۰	۲/۲۳	-۷۶۷	-۹۴	-۵۹
رضایت از تمیزی و بهداشت کوچه‌ها و معابر	-۳/۳۰	/۰۰۱	۲/۷۱	-۲۸۷	-۴۶	-۱۲
رضایت از وضعیت کیفیت تغذیه	-۱/۱۶	/۳۴۵	۲/۸۸	-۱۲۰	-۳۲	حد بالا
رضایت از فضاهای سبز	-۲/۴۴	/۰۱۶	۲/۷۷	-۲۲۷	-۴۱	/۰۸
رضایت از خدمات بهداشتی درمانی	-۳/۳۶	/۰۰۱	۲/۶۹	-۳۱۳	-۵۰	-۰۴
رضایت از تعداد پزشک متخصص	-۱/۸۸	/۰۶۱	۲/۸۳	-۱۶۷	-۳۴	-۱۳
رضایت از وضعیت سینما و تئاتر	-۲/۱۴	/۰۳۳	۲/۸۰	-۲۰۰	-۳۸	-۰۲
اهمیت به حضور گردشگران	/۴۳۹	/۶۶۱	۳/۰۷	/۲۶۷	-۲۳	/۳۷
کیفیت آموزش در مدارس	-۳/۹۷	۰/۰۰۰	۲/۶۵	-۳۴۷	-۵۲	-۱۷
رضایت از زیبایی شهر	-۱۱/۷۵	۰/۰۰۰	۲/۱۱	-۸۸۷	-۱۰۴	-۷۴
دسترسی به موزه و کتابخانه	-۲/۵۲	/۰۱۲	۲/۷۶	-۲۴۰	-۴۳	-۰۵
رضایت از نحوه جمع‌آوری زباله‌ها	-۵/۱۰	۰/۰۰۰	۲/۵۴	-۴۶۰	-۶۴	-۲۸
توجه به اقلیت‌های قومی مذهبی	-۱/۹۳	/۰۵۵	۲/۸۱	-۱۹۳	-۳۹	/۰۰
میانگین کل شاخص ۲/۶۵						

در ادامه فرآیند تحقیق جهت تشخیص شاخص‌های راهبرد توسعه شهری در منطقه از مدل سازی معادلات ساختاری استفاده گردید. تجزیه و تحلیل ساختارهای کوواریانس یا مدل سازی علی یا مدل معادلات ساختاری، یکی از اصلی ترین روش‌های تجزیه و تحلیل ساختارهای داده‌های پیچیده و چند متغیره است که ویژگی اصلی آن‌ها، تجزیه و تحلیل همزمان چند متغیر مستقل و وابسته است (Kirschkamp, 2008: 20). این روش، مجموعه‌ای از روش‌های آماری برای مدل سازی روابط بین متغیرهای مستقل و وابسته (مدل ساختاری) و متغیرهای پنهان و مشاهده پذیر (مدل اندازه گیری) می باشد (محسنین و اسفیدانی، ۱۳۹۶: ۱۰۰).

شکل شماره ۳. مدل ساختاری متغیرهای اثرگذار بر استراتژی توسعه شهری

یافته‌های حاصل از مدل مفهومی تحقیق نشان می‌دهد که از میان شاخص‌های استراتژی توسعه شهری کدام شاخص

دارای اهمیت بیشتری بوده و اثرات بارزتری نسبت به بقیه پارامترهای ذکر شده دارا می‌باشد. مدل ساختاری پژوهش از ۸ متغیر پنهان و ۳۴ متغیر آشکار تشکیل شده است. خروجی مدل عاملی مرتبه دوم نشان می‌دهد که عامل قابل زندگی بودن بیشترین بار عاملی را با وزن ۰/۹۸ به خود اختصاص داده است و جایگاه بهتری نسبت به بقیه شاخص‌ها دارد؛ بنابراین می‌توان گفت که در میان عوامل چندگانه استراتژی توسعه شهری عامل قابل زندگی بودن بیش از همه عوامل اثرگذار بوده است بالاتر بودن بار عاملی شاخص قابل زندگی بودن نشانگر تأیید فرضیه تحقیق است. همان‌طور که در شکل ۳ مشاهده می‌شود شاخص قابل زندگی بودن دارای سه بخش است که بعد فرهنگی اجتماعی دارای بار عاملی ۰/۹۶ بوده و پس از آن ابعاد سلامتی بهداشتی و زیست‌محیطی کالبدی با وزن های عاملی ۰/۹۲ و ۰/۸۷ در رتبه‌های بعدی قرار دارند، پس از شاخص قابل زندگی بودن عامل رقابتی بودن قرار دارد که با وزن رگرسیون ۰/۹۱ در رتبه دوم قرار دارد و ابعاد بانکی بودن و حکمروایی خوب شهری به ترتیب با وزن های عاملی ۰/۷۶ و ۰/۷۲ در رتبه‌های سوم و چهارم قرار دارند، پس از تفسیر جزئی‌تر مدل مشخص گردید که بیشترین وزن‌های رگرسیونی به ترتیب متعلق به رضایت از مبلان شهری، توزیع مناسب دستگاه‌های خودپرداز، دسترسی به موزه و کتابخانه، رضایت از بافت مسکن، رضایت از جمع‌آوری زباله‌ها و امنیت بانک داری الکترونیک با وزن های عاملی ۰/۷۵، ۰/۷۳، ۰/۷۲، ۰/۷۱، ۰/۷۰ می‌باشد و کمترین وزن‌های رگرسیونی هم شامل نماگرهای رضایت از زیبایی شهر، رفیع نیاز دستگاه‌های خودپرداز، اهمیت به حضور گردشگران، رضایت از خدمات درمانی، رضایت از وضعیت اشتغال و وجود محورهایی برای پیاده‌روی و دوچرخه‌سواری با وزن‌های رگرسیونی ۰/۴۰، ۰/۴۰، ۰/۴۶، ۰/۴۷، ۰/۴۹، ۰/۴۹ تعلق دارد.

در جدول شماره (۶) مقادیر غیراستاندارد خطای معیار، نسبت بحرانی و سطح تحت پوشش (مقدار P) نشان داده شده است. نتایج جدول حاکی از آن است که کلیه پارامترهای لامدا دارای تفاوت معناداری با مقادیر صفر می‌باشند. (مقدار P) در کلیه روابط فوق کمتر از ۰/۰۵ است که نشان می‌دهد که رابطه موجود در مدل مورد حمایت داده‌های تجربی قرار گرفته‌اند. همچنین نسبت بحرانی (CR) مناسب (بیشتر از ۱/۹۶) می‌باشد و خطای استاندارد پایین است که نشان‌دهنده این امر است که کلیه روابط موجود در این مدل مورد تأیید قرار گرفته‌اند.

جدول شماره ۶. برآوردهای غیراستاندارد با سطح تحت پوشش

گوپه‌ها	ESTIIMET	S.E	C.R	P
راهبرد توسعه شهری <<<<<< قابل زندگی بودن	۱/۱۴۱	۰/۲۲۵	۵/۰۸۱	***
قابل زندگی بودن <<<<<< فرهنگی اجتماعی		۱/۰۰۰		
راهبرد توسعه شهری <<<<<< بانکی بودن	۰/۷۰۹	۰/۱۸۶	۳/۸۱۸	***
راهبرد توسعه شهری <<<<<< رقابتی بودن		۱/۰۰۰		
راهبرد توسعه شهری <<<<<< حکمروایی خوب شهری	۰/۷۰۳	۰/۱۵۴	۴/۵۷۹	***
قابل زندگی بودن <<<<<< زیست‌محیطی کالبدی	۰/۷۸۳	۰/۱۶۶	۴/۷۳۰	***
قابل زندگی بودن <<<<<< سلامتی بهداشتی	۰/۷۵۹	۰/۱۵۳	۴/۹۴۴	***

پس از بررسی معنی‌داری پارامترها با مقدار صفر به ارزیابی مدل نهایی پژوهش با توجه به شاخص‌های (مطلق-تطبیقی-مقتصد) مورد بررسی قرار گرفته در جدول شماره (۷) سنجش داده‌ها نمایانگر این مطلب است که مدل مورد نظر از برازش قابل قبولی برخوردار می‌باشد و مدل ارائه شده تحت حمایت‌های داده‌های پژوهش قرار گرفته است.

جدول شماره ۷. رگرسیون وزنی مدل پیش فرض

نام شاخص	علائم اختصاری	برازش خوب مدل	مدل اصلی	مدل اشباع	مستقل
خی دو کا اسکوبر	CMIIN	-	۷۸۶/۳۳۳	۲۱۸۳/۱۶۵	
درجه آزادی	DF	-	۵۲۰	۵۶۱	
	NPAR	-	۷۵	۳۴	۵۹۵

۳/۸۹۲	۱/۵۱۲	بین ۱ تا ۳	CMIN/DF	خی دو بهنجار
۱/۲۵۸	۱/۶۸۱	بالاتر از ۰/۵	PGFI	شاخص برازش مقصد
۱/۱۰۰۰	۱/۹۲۷	بالاتر از ۰/۶۰	PRATIO	شاخص نسبت اقتصاد
۱/۱۰۰۰	۱/۵۹۳	بالاتر از ۰/۵	PNFI	شاخص برازش مقصد هنجار شده
۱/۱۰۰۰	۱/۷۷۵	بالاتر از ۰/۵	PCFI	شاخص برازش تطبیقی مقصد
۱/۱۳۹	۱/۰۵۹	کمتر از ۰/۸	RMSEA	ریشه دوم میانگین مربعات خطای برآورد

برازش کلی مدل در جدول ۷ ارائه شده است. مطابق این جدول شاخص کای اسکوئر غیر معنادار (CMIN) برابر با ۷۸۶/۳۳ و سطح معنی داری (۰/۰۰۰) که نتیجه‌ای مطلوب را به نمایش می‌گذارد. کای اسکوئر نسبی که (CMIN/DF) خوانده می‌شود برابر است با ۱/۵۱۲ که بسیار مناسب است. شاخص (PNFI) یا برازش مقصد هنجار شده مدل برابر با ۰/۵۹۳ و قابل قبول است (چون بالای ۰/۵ است). شاخص برازش تطبیقی مقصد (PCFI) مدل بیشتر از حد قابل قبول است زیرا این شاخص علاوه بر به کارگیری شاخص (CFI)، از شاخص (PRATIO) نیز بهره می‌برد. شاخص (PRATIO) در مدل ساختاری ۰/۹۲۷ است که از مقدار قابل قبولی برخوردار است و مهم‌ترین شاخص مقدار (RMSEA) یا ریشه دوم میانگین مربعات خطای می‌باشد که برابر ۰/۵۹ است که مقادیر کوچک‌تر این شاخص مؤید انطباق بهتر مدل نظری با داده‌های تجربی است که اغلب محققان مقادیر کمتر از ۰/۱ را برای این شاخص پیشنهاد می‌کنند.

نتیجه گیری

کاستن از میزان نارضایتی شهروندان از سازمان‌های شهری، کاهش مشکلات اجتماعی، فرهنگی، خدماتی، تقویت روحیه مشارکت شهروندان در امور شهر، بازگرداندن آرامش و آسایش و زیبایی به محیط‌های شهری، اجرای عدالت اجتماعی به نحو مؤثر و بازگرداندن امنیت به ابعاد گوناگون، همه و همه در گرو برنامه‌ریزی بهینه شهری است. گستردگی ابعاد و تغییر در ماهیت مسائل شهری و پیچیدگی این مسائل، جامع‌نگری و توجه به ابعاد و جنبه‌های مختلف مسئله برای حل پایدار آن‌ها را اجتناب‌ناپذیر ساخت. در پاسخ به شرایط نامطمئن آینده ناکارآمدی مدیریتی و کاهش کیفیت زندگی در شهرها، از سال ۱۹۹۹ رویکرد نوینی در ادبیات برنامه‌ریزی تحت عنوان استراتژی توسعه شهری توسط ائتلاف شهرها با ماهیت راهبردی و برای کمک به ایجاد دموکراسی، تصمیم‌گیری و بهبود زندگی پیشنهاد گردید، پژوهش حاضر باهدف ارزیابی و سنجش ابعاد استراتژی توسعه شهری بر اساس اصول چهارگانه آن نگاشته شده است، در این راستا چهار فرضیه مورد بررسی قرار گرفت. فرضیه اول ابعاد حکمروایی خوب شهری را در شهر کاشان مورد تجزیه و تحلیل قرارداد که با توجه به پایین بودن میانگین شاخص‌ها (۲/۲۶) از مقدار استاندارد عدد (۳) نشان‌دهنده وضعیت ضعیف شهر کاشان از لحاظ ابعاد حکمروایی می‌باشد و فرضیه اول تحقیق مورد تأیید قرار گرفت. فرضیه دوم به ارزیابی شاخص رقابتی بودن در ارتباط با استراتژی توسعه شهری پرداخته و با توجه به مقایسه با سطح معناداری در سطح آلفای ۵٪ نتایج نشان‌دهنده وضعیت نامطلوب این شاخص با میانگین (۲/۵۸) می‌باشد و فرضیه دوم هم مورد تأیید قرار می‌گیرد. فرضیه سوم نماگر بانکی بودن را در شهر کاشان مورد ارزیابی و تحلیل قرارداد نتایج حاصل از میانگین آزمون T تک نمونه‌ای پژوهش نشان داد که این نماگر هم با میانگین (۲/۹۱) در وضعیت قابل قبولی قرار ندارد و ضعیف برآورد می‌شود و فرضیه سوم پژوهش یعنی نامطلوب بودن شهر کاشان از لحاظ ابعاد بانکی بودن مورد تأیید قرار می‌گیرد. فرضیه چهارم پژوهش شاخص شهر قابل زندگی یا زیست پذیر را مورد تجزیه و تحلیل قرارداد نتایج حاصل از آزمون T تک نمونه‌ای نشان داد که با توجه به مقدار سطح معناداری (sig) و مقایسه آن با سطح اطمینان ۹۵٪ و مقدار خطای احتمالی ۵٪ گویه قابل زندگی بودن با میانگین (۲/۶۵) در شرایط نامطلوبی قرار دارد و فرضیه چهارم تحقیق یعنی ضعیف بودن این بُعد از راهبرد توسعه شهری در شهر کاشان مورد اثبات قرار گرفت. در مجموع نتایج حاصل از آزمون T تک نمونه‌ای میانگین چهار شاخص مذکور برابر با مقدار ۲/۶ می‌باشند و از مقدار حد وسط (عدد ۳) کمتر بوده که نشان‌دهنده وضعیت ضعیف اصول چهارگانه استراتژی توسعه شهری در شهر کاشان می‌باشد. همچنین جهت تشخیص و تحلیل دقیق‌تر متغیرها از

مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده شد، یافته‌های مدل عاملی مرتبه دوم نتایج نشان داد که عامل قابل زندگی بودن بیشترین بار عاملی را با مقدار ۰/۹۸ به خود اختصاص داده و پس از آن عامل رقابتی بودن با بار عاملی ۰/۹۱ در رتبه دوم قرار دارد و دو عامل بانکی بودن و حکمروایی با وزن‌های رگرسیونی ۰/۷۶ و ۰/۷۲ در جایگاه سوم و چهارم قرار دارند. پژوهش حاضر با مقاله علی‌اکبری و کماسی (۱۳۹۷) که به ارزیابی شاخص‌های استراتژی توسعه شهری در کرمانشاه پرداخته‌اند تطابق دارد زیرا که نتایج تحقیق نشان داد شهر کرمانشاه از لحاظ شاخص‌های استراتژی توسعه شهری (رقابتی بودن، بانکی بودن، حکمروایی خوب، زیست‌پذیری) در وضعیت نامناسبی قرار دارد. در تحقیق دیگر که توسط سلیمی و همکاران (۱۳۹۶) انجام گرفت مشخص گردید که شهر کازرون از لحاظ شاخص‌های راهبرد توسعه شهری (بانکی بودن، رقابتی بودن، زیست‌پذیر بودن) ضعیف و نامناسب است و تنها شاخص حکمروایی در حد نسبتاً مناسبی است که با پژوهش حاضر تطبیق دارد. همچنین در پژوهشی دیگر که توسط سیاحی و همکاران (۱۳۹۶) در بخش مرکزی شهر اهواز انجام شد مشخص گردید که میانگین تمام شاخص‌های استراتژی توسعه شهری در شهر اهواز نامطلوب است که با تحقیق حاضر مطابقت دارد. در نهایت پس از مقایسه تطبیقی این پژوهش با نتایج تحقیق اجزا شکوهی و همکاران (۱۳۹۴) مشخص گردید که وضعیت شاخص‌های استراتژی توسعه شهری در شهر بیرجند در وضعیت نسبتاً مطلوبی است که با تحقیق حاضر همخوانی ندارد. پس از مشخص شدن ناپایداری و ضعیف بودن شهر کاشان از لحاظ ابعاد استراتژی توسعه شهری پیشنهادهایی در راستای بهبود وضعیت این شهر ارائه می‌گردد.

- ❖ ارائه ایجاد سیستمی با عملکرد شفاف و نظارت قوی دولتی بر برنامه‌های ساماندهی و ایجاد مدیریت یکپارچه در کنار مشارکت آگاه مردمی.
- ❖ ایجاد پارکینگ‌های کوچک در مجاورت مکان‌های گردشگری (باغ فین، خانه طباطبایی، بازار تاریخی شهر و ...)
- ❖ ایجاد و بهسازی مسیرهای پیاده با تأکید بر اختلاط کاربری‌ها
- ❖ بهبود وضعیت پارک‌ها، فضای سبز و خیابان‌های شهر.
- ❖ توسعه امکانات پزشکی به منظور سلامت خانوارها.
- ❖ ارتقاء سطح فرهنگ شهروندی
- ❖ برگزاری جلسات منظم و پیوسته در شهرداری توسط مسئولان مدیریتی و برنامه‌ریزی شهری و رایزنی درباره مشکلات شهر با شوراها و شورایاران محلات شهر.
- ❖ توجه به توسعه اقتصاد محلی و افزایش سهم تولید محلی در اقتصاد ملی.
- ❖ بهره‌گیری از سامانه قطار شهری و سیستم حمل‌ونقل عمومی در منطقه، جهت حفاظت از محیط‌زیست؛
- ❖ سرمایه‌گذاری در آموزش نیروی انسانی (تحصیلات، آموزش، ضمن خدمت، سلامت و بهداشت، تغذیه).
- ❖ سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های و فناوری‌های پیشرفته جهت افزایش کارایی و بهبود نظام تولید.
- ❖ گسترش و نوسازی شبکه زیرساخت‌های اصلی و توجه به فناوری‌های زیست‌محیطی.
- ❖ بهبود وضعیت مسکن از نظر مشکل کمبود مسکن یا بدمسکنی، توانمندسازی ساکنان و ارتقای بهبود کیفی وضعیت ساختمان‌ها و مقاوم‌سازی آن‌ها.
- ❖ گسترش زیرساخت‌های شهر الکترونیک و بانکداری الکترونیک.
- ❖ افزایش منابع درآمدی پایدار شهرداری
- ❖ استفاده از آثار و مفاخر فرهنگی - تاریخی و توان‌های طبیعی در جذب گردشگر.
- ❖ تشکیل ساختاری برای مدیریت یکپارچه شهری، ایجاد بانک اطلاعات شهری و مدیریت تغییرات.
- ❖ خلق فضاهای باز عمومی مانند میدان‌ها، پارک‌های کوچک در شهر.
- ❖ کمک به رشد و توسعه بنگاه‌های اقتصادی و کارآفرینان آن‌ها.
- ❖ افزایش تعداد سطل زباله‌ها و جانمایی مناسب و نزدیک بودن آن‌ها نسبت به هم و تأمین فضای جمع‌آوری زباله به‌دوراز انظار عمومی که این امر به تمییز بودن خیابان و کاهش آلودگی کمک فراوانی خواهد کرد.

❖ حذف کاربری‌های آلوده‌کننده محیطی و صوتی در معابر پیاده به منظور آرامش عابران.

تقدیر و تشکر

بنا به اظهار نویسنده مسئول، این مقاله حامی مالی نداشته است.

منابع

- (۱) ابراهیم‌زاده، عیسی، ایستگلدی، مصطفی و حاجی‌زاده، فاضل. (۱۳۹۷). تحلیل و اولویت‌بندی شاخص‌های استراتژی توسعه شهری در محلات منطقه هشت شهر شیراز. فصلنامه جغرافیا و پایداری محیط، سال ۹، شماره ۱، صص. ۱۷-۱.
- (۲) احد زاده روشتی، محسن و مرادی مفرد، سمیرا. (۱۳۹۲). نقش استراتژی توسعه شهری (CDS) در سیاست‌های تأمین مسکن گروه‌های کم‌درآمد شهری، مورد مطالعه، ناحیه صف‌آباد و بی‌سیم شهر زنجان. فصلنامه برنامه‌ریزی منطقه‌ای، سال ۳، شماره ۱۲، صص. ۳۵-۴۸.
- (۳) اجزا شکوهی، محمد اجزا؛ اسکندری ثانی، محمد و محمدآبادی، جواد. (۱۳۹۴). بررسی رویکرد استراتژی توسعه شهری CDS در بیرجند با تأکید بر حکمروایی خوب شهری. هفتمین کنفرانس ملی برنامه‌ریزی و مدیریت شهری با تأکید بر راه بر توسعه شهری. ۲۰ و ۲۱ آبان ۱۳۹۴، دانشگاه فردوسی مشهد، صص. ۱۷-۱.
- (۴) پوراحمد، احمد؛ فرهادی، ابراهیم؛ قربانی، رامین و درودی نیا، عباس. (۱۳۹۷). تأثیر چشم‌اندازهای شهری بر سلامت روان شهروندان مطالعه موردی: مناطق ۲ و ۹ شهر تهران. فصلنامه شهر پایدار، دوره ۱، شماره ۳، صص. ۳۳-۱۷.
- (۵) توکلی، هانیه و مؤمنی، مهدی. (۱۳۹۵). بررسی میزان تحقق‌پذیری شاخص‌های حکمروایی خوب شهری با تأکید بر توانمندسازی محلات شهری، مطالعه موردی، مناطق ۱، ۷، ۲۲، شهر تهران. فصلنامه مطالعات مدیریت شهری، سال ۸، شماره ۲۶، صص. ۱۸-۲.
- (۶) جهانی شکیب، فاطمه؛ آل محمد، سیده و صالحی، اسماعیل. (۱۳۹۳). انطباق‌پذیری راهبرد توسعه شهری در نظام برنامه‌ریزی ایران، نمونه مورد مطالعه شهر شاهرود. فصلنامه جغرافیا و مطالعات محیطی، سال ۳، شماره ۹، صص ۶۲-۴۷.
- (۷) حاتمی نژاد، حسین؛ نخستین، مریم و باقر عطاران، مرضیه. (۱۳۹۳). ارزیابی شاخص‌های استراتژی توسعه شهری CDS در شهر قزوین. ششمین کنفرانس ملی برنامه‌ریزی و مدیریت شهری با تأکید بر مؤلفه‌های شهر اسلامی، ۲۱ و ۲۲ آبان ماه، مشهد مقدس.
- (۸) ارهنما، محمدرحیم؛ غلام‌زاده خادر، مرتضی و جعفری سیدآباد، وحید. (۱۳۹۱). تحلیل جایگاه شاخص‌های راهبرد توسعه شهری (CDS) در شهر چناران. نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، سال ۱۲، شماره ۲۶، صص ۱۲۵-۱۰۷.
- (۹) رهنما، محمدرحیم و ابراهیمی، لیلی. (۱۳۹۷). بررسی تأثیر نقش بازرگانی پیرانشهر بر شاخص‌های استراتژی توسعه شهری. فصلنامه هویت شهر، سال ۱۳، شماره ۴، صص ۴۰-۳۰.
- (۱۰) رضویان، محمدتقی؛ هاشمی، حسین و سجادی، ژیلان. (۱۳۹۶). نقش مدیریت شهری در رویکرد راهبرد توسعه شهری (CDS): مورد: شهر قزوین. فصلنامه جغرافیا، سال ۱۵، شماره ۵۴، صص. ۱۴۴-۱۳۰.
- (۱۱) راز دشت، عبدالله؛ یغفوری، حسین و ملکی، آفرین. (۱۳۹۱). مقایسه شاخص‌های پایداری شهر کوچک ده‌دهشت با متوسط نظام شهری کشور با تأکید بر توسعه پایدار شهری. فصلنامه آمایش محیط، سال ۴، شماره ۱۸، صص. ۱۴۴-۱۲۵.
- (۱۲) زیاری، کرامت‌الله؛ قاسمی، سعید؛ مهدی، علی و بهمنیری، معصومه. (۱۳۹۶). تحلیلی بر وضعیت ساختاری کالبدی شهر مهاباد از منظر راهبرد توسعه شهری (CDS). فصلنامه پژوهش‌های جغرافیای انسانی، سال ۴۹، شماره ۳، صص. ۴۸۵-۵۰۴.
- (۱۳) سید علی پور، سید خلیل و سلیمی، سروه. (۱۳۹۷). کاربست مدل استراتژی توسعه شهری مبتنی بر مدل توسعه پایدار، مورد مطالعه، شهر میروان. فصلنامه مطالعات مدیریت شهری، سال ۱۰، شماره ۳۵، صص. ۲۲-۱.
- (۱۴) سلیمی سبحان، محمدرضا؛ ابراهیم‌زاده عیسی و منصوری، کامران. (۱۳۹۶). بررسی و تحلیل شاخص‌های راهبرد توسعه شهری (CDS)، مطالعه موردی، شهر کازرون، فصلنامه مطالعات برنامه‌ریزی - سکونتگاه‌های انسانی، سال ۱۴، شماره ۲، صص. ۴۲۷-۴۴۰.
- (۱۵) سیاحی، زهرا؛ رهنما، محمدرحیم و اجزا شکوهی، محمد. (۱۳۹۶). رویکرد استراتژی توسعه شهری (CDS) در احیای بافت

- فرسوده نمونه موردی، بخش مرکزی، شهر اهواز. فصلنامه جغرافیا و برنامه‌ریزی منطقه‌ای، سال ۷، شماره ۳، صص. ۳۱۰-۲۹۷.
- ۱۶) صرافی، مظفر. (۱۳۹۸). بازکاوی توسعه‌ای از نوع دیگر برای پایداری ایران. فصلنامه برنامهریزی و آمایش فضا، سال ۲۳، شماره ۳، صص ۱۸-۲۹.
- ۱۷) صابری، حمید؛ ضرابی، اصغر و جمال محمدی. (۱۳۹۰). اولویت‌بندی استراتژی‌های توسعه شهر (CDS) با استفاده از فرآیند تحلیل سلسله مراتبی AHP مطالعه موردی: کلان‌شهر اصفهان. فصلنامه فضای جغرافیایی، سال ۱۲، شماره ۳۹، صص. ۷۵-۵۹.
- اشق‌علی‌اکبری، اسماعیل و کاماسی، حسین. (۱۳۹۷). ارزیابی شاخص‌های استراتژی توسعه شهری (CDS) در کلان‌شهر کرمانشاه. مجله جغرافیا و توسعه فضای شهری، سال ۵، شماره ۱، صص. ۲۱۰-۱۹۳.
- ۱۹) عبداللهی، علی‌اصغر. (۱۳۹۴). اولویت‌بندی شاخص‌های مؤثر توسعه پایدار شهری در شهر کرمان، فصلنامه جغرافیا، سال ۱۳، شماره ۴۷، صص. ۲۶۸-۲۵۳.
- ۲۰) علوی، سید علی؛ توکلی، مصطفی و گروسی، علیرضا. (۱۳۹۴). چشم‌انداز سازی آینده شهر با رویکرد راه برد توسعه شهری (CDS) نمونه موردی شهر قم. فصلنامه معماری شهر پایدار، سال ۳، شماره ۲، صص. ۳۲-۲۳.
- ۲۱) قنبری، ابوالفضل؛ احمدی، مظهر و مصطفوی صاحب، سوران. (۱۳۹۵). ارزیابی و تحلیل سطوح پایداری شهری در سکونتگاه‌های غیررسمی مهاباد. فصلنامه فضای جغرافیایی، سال ۱۶، شماره ۵۳، صص. ۹۷-۱۲۱.
- ۲۲) قمی، شیما و پور موسوی، سید موسی. (۱۳۹۶). بررسی تأثیرات هویت اجتماعی محلات در طرح‌های توسعه شهری. فصلنامه مطالعات مدیریت شهری، سال ۹، شماره ۳۱، صص ۳۵-۲۹.
- ۲۳) موسوی، میر سعید و کیخسروی، پریسا. (۱۳۹۸). امکان‌سنجی راهبرد توسعه شهر (CDS) با اولویت‌بندی استراتژی‌های توسعه به روش AHP نمونه موردی: شهر اسلام‌آباد. ماهنامه تخصصی شاپک، سال ۵، شماره ۶، صص ۱۰-۱.
- ۲۴) مشکینی، ابوالفضل و مؤذن، سهراب. (۱۳۹۳). تحلیل حکمروایی مطلوب شهری در پایداری شهرها مطالعه موردی: شهر عجب‌شیر. فصلنامه آمایش محیط، سال ۸، شماره ۲۹، صص ۱۳۱-۱۹۹.
- ۲۵) محسنین شهریار و اسفیدانی، محمدرحیم. (۱۳۹۶). معادلات ساختاری مبتنی بر رویکرد حداقل مربعات جزئی به کمک نرم‌افزار SMART-PLS (آموزشی و کاربردی) با CD. چاپ دوم، تهران: مهربان.
- ۲۶) محمدی سنگ‌لی، خشایار و قرشی، صدیقه. (۱۳۹۵). توسعه پایدار شهری؛ رویکردی جهانی با راهکارهای محلی، مطالعه موردی، بررسی معیارهای پایداری در معماری سنتی شهر یزد. فصلنامه مطالعات هنر و معماری، سال ۲، شماره ۱۲، صص. ۸۷-۹۹.
- ۲۷) ملک‌افضلی، علی‌صغر؛ کلانتری، میترا و بهارستانی، شیوا. (۱۳۹۷). بررسی شاخص‌های توسعه پایدار در محله‌های حاشیه‌نشین مطالعه موردی: محله قلعه کامکار قم. فصلنامه شهر پایدار، دوره ۱، شماره ۳، صص. ۹۴-۸۱.
- ۲۸) نیک‌پور، عامر؛ ملکشاهی، غلامرضا و رزقی رمی، فاطمه. (۱۳۹۴). ارزیابی شاخص‌های توسعه پایدار شهری با تأکید بر عدالت در توزیع خدمات، مورد مطالعه، شهر بابل. فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، سال ۶، شماره ۲۲، صص. ۱۲۵-۱۳۸.
- ۲۹) نوروزی فرد، مهدی؛ نبی، صباح و خلیلی، احمد. (۱۳۹۲). امکان‌سنجی استفاده از استراتژی توسعه شهری (CDS) در نظام شهرسازی ایران و ارائه چارچوبی جهت تحقق‌پذیری آن. فصلنامه مدیریت شهری، سال ۱۳، شماره ۳۴، صص. ۲۵۸-۲۳۸.
- 30) Asian Development Bank. (2004). City Development Strategies to Reduce Poverty. Manila. Hall, Peter; Ulrich Pfeiffer, Urban Future 21. E&FN Spon, P12.
- 31) Brenner, G. (2014). Planning and Development Strategy, London and New York Cities "Community-Led."
- 32) Cities Alliance. (2008). City Development Strategies, Washington D. C. USA.
- 33) Cities Alliance. (2006). Guide to City Development Strategies, Washington, DC. USA.
- 34) CDS In China: A Manual., (2006). www.citiesalliance.org.
- 35) Center for Urban Development Studies. (2001). Assessment of The Oradea City Development Strategy, Harvard University,
- 36) Cities Alliance. (2001). City Development Strategies Discussion Paper Washington, DC. USA.
- 37) Cities Alliance. (2006). City Development Strategy Guidelines: Driving Urban

- Performance, February, Washington D. C. USA.
- 38) Cities Alliance. (2007). Annual Report, Washington D. C., USA.
 - 39) Egan, T. (2000). An Assessment of Toronto's Global Competitiveness, Toronto Economic Development, University of Toronto.
 - 40) Kadman, Smith. (2013). Report of Local Service and Development Strategy3 Isoca Congress.
 - 41) Kirschkamp, A. (2008). Contingency-Based View of Chief Executive Officers Early Warning Behavior. *Gabler (GWV)*.
 - 42) Kamal-Chaoui, L., & Robert, A. (2009). Competitive cities and climate change. *OECD Regional Development Working Papers, Vol.2, No.1, pp.1-17*.
 - 43) Michelle, Gray more., Neilg, Snipe., & ropye, Rick Son. (2018). Regional Sustainability: How useful are current tools of Sustainability's Assessment at the regional scales. *ecological economics, Vol. 67, pp. 362-372*.
 - 44) Pennathar, Anita, K. (2001). E-Risk Management for Banks in Age of the Internet. *Journal of Banking & Finance, Vol.25, No. 11, pp. 2103-2123*
 - 45) Parnell, S., & Jenny Rbbinson. (2005). Development and urban policy: Johannesburg city development strategy. *urban studies, Vol 43, No. 2, pp.1-12*.
 - 46) Papa, R., Gargiulo, C., Franco, S., & Russo, L. (2014). The Evolution of Urban Competitiveness in Italy. *The 2nd international virtual Scientific Conference*.
 - 47) Rasoolimanesh, S. M, Jaafar, M., Badarulzaman, N., & Ramayah, T. (2015). Investigating a framework to facilitate the implementation of city development strategy using balanced scorecard. *Habitat International, Vol.46, pp. 156-165*.
 - 48) Sinkiene, J. (2007). *City Competitiveness: Concept, Factors, Model*, University of Technology, Kaunas.
 - 49) Todes, A. (2012). Urban growth and strategic spatial planning in Johannesburg, South Africa. *Cities, Vol.29, No. 3, pp.158-165*.
 - 50) Wang, G., & J. Shen. (2002). Research on comprehensive competitiveness of theperceptual-level Chinese cities. *Fudan Journal (Social Sciences), Vol.3, pp.69-78*.
 - 51) World Bank. (2006) *City Development Strategy, (CDS) Program in China, supported*.
 - 52) Xu, J., & Yeh, A. G. (2005). City repositioning and competitiveness building in regional development: New development strategies in Guangzhou, China. *International Journal of Urban and, Vol.29, No. 2, pp.283-308*
 - 53) Yang, B., Xu, T., & Shi, L. (2017). Analysis on sustainable urban development levels and trends in China's cities. *Cleaner Production, Vol.141, pp. 868-880*.
 - 54) Zamfir, Andreea., & Razvan-Andrei Corbos. (2015). *Towards Sustainable Tourism Development in Urban Areas: Case Study on Bucharest as Tourist Destination. Sustainability, Vol.7, pp.12709-12722*.